CORPVS SCRIPTORVM DE MVSICA

17

JOHANNIS DE MVRIS

NOTITIA ARTIS MVSICÆ

et

COMPENDIVM MVSICÆ PRACTICÆ

PETRVS DE SANCTO DIONYSIO

TRACTATVS DE MVSICA

Edidit
VLRICH MICHELS

CORPUS SCRIPTORUM DE MUSICA

Gilbert Reany

General Editor

(1966)

Johannes de Muris

Petrus de Sancto Dionysio

Edited by

ULRICH MICHELS
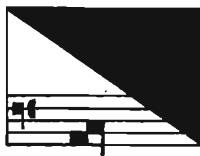
AMERICAN INSTITUTE OF MUSICOLOGY

ARMEN CARAPETYAN

DIRECTOR

JOHANNIS DE MVRIS

NOTITIA ARTIS MVSICÆ

et

COMPENDIVM MVSICÆ PRACTICÆ

PETRVS DE SANCTO DIONYSIO

TRACTATVS DE MVSICA

Edidit
VLRICH MICHELS

TABLE OF CONTENTS

FOREWORD

The present edition is the result of an earlier work investigating the musical treatises of Johannes de Muris, to be consulted where the present work does not go into all details[1]. The *Notitia artis musicae* and the *Compendium musicae* are the earliest of the Muris treatises. Muris wrote his *Notitia* in the year 1321 in Paris, and with this work helped to clarify and defend the tenets of the Ars Nova, primarily in the role of mathematician and music lover. The treatise was first published by Gerbert from ms S in the third volume of his *Scriptores*. Unfortunately, it was wrongly dated 1319 by Coussemaker, who made use of a doubtful interpolation in ms P_2, f. 60'b[2]. It has also become known as the "Ars novae musicae" because of an *explicit* in the same ms P_2, f.61'a[3]. The date 1321, however, and the title *Notitia artis musicae* are undoubtedly the correct ones, for Muris himself gives them in the concluding remarks to his first mathematical treatise, written in the same year 1321[4].

The *Notitia* comprises two books: a *Musica theorica* and a *Musica practica*. The latter was very soon compressed into a short *Compendium*, which Gerbert published from mss S and S_R as „Quaestiones super partes musicae" (GS III), and Coussemaker from ms G as „De diffinitionibus accidentium musicae" (CS III). The title *Compendium*, however, comes from ms R, which explains in some detail by way of a conclusion the relationship existing between the *Compendium* and the second book of the *Notitia*. It also mentions Muris as the author[5]. Considering this relationship, it seems only natural to add the words *musicae practicae* to the (original?) title *Compendium*.

Neither of the Muris treatises shows any knowledge of the innovations of Philippe de Vitry's *Ars nova*, although they were written at about the same time and presumably in the same vicinity. They therefore date from slightly before Vitry's *Ars nova* in all probability. Moreover, it is worth mentioning that Jacobus of Liège wrote the seventh book of his *Speculum musicae* between June 1323 and 1324/25[6], and in it he mentions both Vitry's *Ars nova* and the *Compendium* of de Muris. Thus, Vitry's treatise

---

[1] U. Michels, *Die Musiktraktate des Johannes de Muris. Beiheft zum Archiv für Musikwissenschaft*, Vol. 8, Wiesbaden 1970.

[2] Cf. p. 84.

[3] Cf. p. 107.

[4] Cf. Michels, l.c., p. 2ff.

[5] R, f. 5 (cf. p. 145).

[6] Cf. Michels, l.c. p. 50ff.

NOTITIA ARTIS

MUSICAE

NOTITIA ARTIS MUSICAE

CODICES:

C Cambridge, Trinity College Library R.14.26,
XV° s., cod. membr. et pap., 8°, 15 × 12cm, 150 fol., codex iste
veresimile in Britannia exaratus est, cf. f. 106'.

f. 1-106   Non agunt de musica.

f. 106'   Annotatio anonyma „Henricus dei gratia rex Anglie et Francie et
dominus Hibernie dictus «...» multum precipimus"; in margine:
„Johannes Auleby."

f. 107-118'   Johannes de Muris, Notitia artis musicae. In margine superiori
legitur: „Assit principio sancta maria meo."
Inc.   „Princeps philosophorum Aristoteles ait..."
Expl. „... et omnia voluntarie segregabit. finis.
      Nomen factoris signat deca signa doloris/munda nec est
      murum que de cognomine firmum./Explicit sufficientia
      musice organice edita a Magistro Johanne de Muris musico
      sapientissimo experto. Amen."

f. 119   Quatuor exempla cantus perfecti atque imperfecti cum notis
nigris: „Cantus perfectus perfectus sic figuratur... imperfectus
imperfectus sic figuratur."

f. 119-119'   Descriptio consonantiarum cum notis musicis: „Tonus sic discanta-
tur... diapente sic discantatur tam ascendendo quam descenden-
do." Sequitur annotatio anonyma: „Concordantias scire volentibus
in primis notandum est, quod prime note principaliter concor-
dant... 12ª diapason cum diapente, 15ª vocis bis diapason."

f. 120-120'   Item descriptio consonantiarum cum notis musicis: „Ditonus est
consonantia constans ex duobus tonis plenis et 3 notis... Bis
diapason est consonantia constans ex 10 tonis et 4 semitonis ut
patet."

f. 120'-121   Annotatio anonyma de consonantiis.
Inc. „Sex sunt consonantie, quibus omnis cantus..."
Expl. „... voces sunt consimiles."

f. 121'-150'   Non agunt de musica.

11

[1]«NOTITIA ARTIS MUSICAE»

«PROLOGUS»

[2]Princeps philosophorum Aristoteles ait in prooemio *Metaphysicae* suae: Omnino scientis signum est posse docere. [3]In qualibet autem arte theorici docere possunt, practici vero non. Experti enim ipsum quia sciunt, sed propter quid nesciunt. Non autem scientia faciunt, quae faciunt ut ignis

C 107 – M 1 – O₁ 100a – O₂ 115a – P₁ 6'
P₂ 59'a – S 63' – W 102' – GS 312a

[1]Assit principio sancta maria meo *in marg superiori* C   Egregii trivialium ac mathematicarum artium doctoris parisiensis Johannis de Muris theorica musicae Parisius aedita. Theorica musicae practicam antecellit. Capitulum primum M   Prohemium totius artis musicae «...»P₂   Incipit ars discantus data a magistro Johanne de Muris abbreviando *hunc titulum del alia manus* S   Incipit tractatus fratris Petri de Sancto Dionysio *vide p.* 147 *W*

[2]philoEoforum Aristotiles M   dicit *pro* ait P₂   principio *pro* prooemio C O₂   prohemio M O₁ P₁ P₂ S   suae metaphysicae M P₂   omnino scien «...» signum *exp et pergit* omnino scientis signum O₁

[3]autem *pro* vero O₁   ipsum *om* C O₂ P₁   sciunt quae *pro* quia sciunt C   sciunt quia *pro* quia sciunt O₂   Non autem... *usque ad tabulam (II 12) om* P₁   scientiam *pro* scientia C O₂   quid faciunt *pro* quae faciunt O₁   quae dicunt *pro* quae faciunt S

---

[2] Aristoteles, Metaphysica I, 1:
„Hominibus autem scientia et ars per experientiam accidit. (6) Experientia quidem enim artem fecit, sicut ait Polus recte dicens, sed inexperientia casum. Fit autem ars, cum ex multis experimento intellectis una fit universalis acceptio de similibus...
Ad actum quidem igitur experientia quidem nihil ab arte differre videtur. Sed expertos magis proficere videmus sine experientia rationem habentibus. Causa autem est, quod experientia quidem singularium cognitio est, ars vero universalium. Actus autem et omnes generationes circa singulare sunt. Non enim hominem medicans sanat nisi secundum accidens, sed aut Platonem aut Socratem aut aliquem sic dictorum, cui esse hominem accidit. Si igitur sine experimento aliquis rationem habeat et universale quidem cognoscat, in hoc autem singulare ignoret, multotiens quidem curatione peccabit. Singulare namque magis curabile est. (4) Sed tamen scire et obviare magis arte quam experimento esse arbitramur et artifices expertis sapientiores esse opinamur, tamquam magis sit scire sapientiam omnia sequentem. Hoc autem est, quod hi quidem causam sciunt, illi vero non. (3) Experti enim ipsum sciunt quia, sed propter quid nesciunt. Hi autem propter quid et causam cognoscunt. Unde architectonicas circa quodlibet nobiliores et magis manu-artificibus scire denominamus et sapientiores, quia factorum causas sciunt, illos vero, sicut quaedam inanimatorum faciunt quidem, sed quae faciunt, incognita faciunt, ut cum ignis exurit. Inanimata igitur quidem natura quadam horum unumquodque faciunt, sed manu-artifices per consuetudinem, tamquam non secundum practicos esse sapientiores sint, sed secundum quod rationem habent et causas cognoscunt. (2) Et omnino scientis signum est posse docere, (5) et ob hoc artem magis experimento scientiam esse concipimus. Possunt enim hi, hi

47

COMPENDIUM MUSICAE

PRACTICAE

COMPENDIUM MUSICAE PRACTICAE

CODICES:

G   Gent, Universiteitsbibliotheek 70 (71).
Descriptionem vide p. 14ss.

P   Paris, BN, f.lat. 14741.
Descriptionem vide p. 23ss.

R   Rom, Bibl. Vat., Regin.lat. 1146,
XIV° s., cod. membr., 4°, 20 × 15 cm, 73 fol.
Descriptionem codicis vide: J. Smits van Waesberghe, Guidonis
Aretini Micrologus, CSM 4, Rom 1955, p. 60ss.; G. Reaney, in:
MD XVIII, 1964, p. 17.
Johannes de Muris invenitur hiis partibus codicis:

f. 2-5   Johannes de Muris, Compendium musicae practicae.
Inc. ,,Compendium Johannis de Muris. «P»artes prolationis quot
sunt? Quinque ...''
Expl. ,,... et si qua sint similia. Explicit compendium tractatus
Magistri Johannis de Muris.''
Sequitur annotatio scriptoris, in margine "capitulum octavum"
designata: ,,Sciatur autem prenominatus magister quemdam
tractatum artis musice compilavit cuius libellus iste ...'' Finitur
f.5: ,,... Minima non potest imperfici ut sic ♩♩♩.''

f.35-44'   Johannes de Muris, Libellus cantus mensurabilis (CS III 46-58,
cum quibusdam variationibus).
Inc. ,,Johannis de Muris. «Q»uilibet in arte practica mensurabilis
cantus ...''
Expl. ,,... mensurabilis cantus anelantibus introduci.''

S   St.Paul, Archiv des Benediktinerstiftes 264/4.
Descriptionem vide p. 31ss.

S$_R$ St. Paul, Archiv des Benediktinerstiftes 135/1, = fragmentum (f.17-
24) codicis:
Rom, Bibl.Vat., Barberini lat. 307,
XV° s. (c.1400-1432), cod. membr., 4°, 27 × 21 cm, olim 62 folia, sed
desunt f.17-24 (= S$_R$) et f.41-61; codex igitur nunc consistit 33 foliis
novis numeris ordinatis. Descriptionem vide: G. Reaney, A. Gilles,
J. Maillard, Philippi de Vitriaco Ars nova, CSM 8, Rom 1964, p.10s.
In primo folio huius codicis invenitur index scriptus a manu posteriori
(XVIII° s.?):

⁵Voluntaria quae est? Quae prolixe vel velociter formatur secundum libitum proferentis.

⁶Artificialis quae est? Quae prolata per tria dividitur aequalia, quorum quodlibet unica divisione similiter dividatur; ⁷aliter: quae divisibilis est per novem aequalia minima, dum profertur.

⁸Brevior quae est? Quae rectae brevis duas partes apprehendit.

⁹In breviori minimae quot sunt? Sex.

Quae? Quarum medietas addita super totum perficit rectam brevem.

---

3 *pro* tria S   aequales *pro* aequalia S$_R$ aequalia dividitur P
unica *om* P   simili *pro* similiter G R   dividatur similiter S
quodlibet dividitur similiter unica divisionis S$_R$ dividitur alias dividatur R

⁷aliter sic R   dissimilis *pro* divisibilis G   divisibilis *suprascr* est
S   aequales minimas *pro* aequalia minima S$_R$ minima *om* P

⁸Brevior *alia manu (XVI° s. ?) in marg* esta opinio es falsa dela divition S$_R$
        Brevia *pro* Brevior G   qui *pro* quae R   Quae apprehendit duas
partes perfecti temporis *pro* Quae ... comprehendit S$_R$ Quae *om* G R S
        rectae *om* G R S S$_R$ brevis *om* S$_R$ brevis quae duas S
partes temporis R S   apprehendens *pro* apprehendit G R S   compre-
hendit *pro* apprehendit P

⁹In *om* G   minima *pro* minimae G R S   quot sunt minimae S$_R$
Quorum *pro* Quarum G R S   perficitur *pro* perficit G